

การอ้างอิง ในการเขียนงานทางวิชาการ

น.อ.หญิง กุลชรี วงษ์สวัสดิ์
นายทหารปฏิบัติการประจำกรมสารบรรณทหารเรือ
ช่วยราชการ โรงเรียนนายเรือ

หลังจากที่ผู้เขียนได้นำเสนอวิธีการเขียนบรรณานุกรม ซึ่งเป็นการบอกถึงแหล่งที่มาของข้อมูล
ที่ผู้เขียนผลงานทางวิชาการได้ไปศึกษาค้นคว้ามาประกอบไว้ในการเขียนผลงานของตนเอง โดยบรรณานุกรม
จะอยู่ในส่วนท้ายสุดของเนื้อหาทั้งหมดไปแล้วในวารสารโรงเรียนนายเรือ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มีนาคม
๒๕๕๒) ในฉบับนี้ผู้เขียนขอเสนอวิธีการเขียนอ้างอิงอีกแบบหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากการเขียนบรรณานุกรม
เพราะการอ้างอิงส่วนนี้จะถูกใส่ไว้ในส่วนของเนื้อหา ทั้งนี้เพื่อให้นักเขียนผลงานทางวิชาการมือใหม่ของ
โรงเรียนนายเรือได้ทราบถึงวิธีการอ้างอิงที่ถูกต้อง โดยผู้เขียนได้รวบรวมรูปแบบต่าง ๆ ของการอ้างอิง
ชนิดนี้มาเสนอไว้ให้พิจารณาเลือกนำไปใช้

ทำไมต้องมีการอ้างอิงในส่วนของเนื้อหา

ที่ต้องมีการอ้างอิงในส่วนของเนื้อหานี้ก็เพื่อให้ผู้อ่าน หรือผู้ที่มาศึกษาค้นคว้าสามารถตรวจสอบ
หรือติดตามศึกษาเพิ่มเติมได้ นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผลงานของท่านหากท่าน
มีการอ้างอิงอย่างเป็นระบบ ใช้แหล่งข้อมูลจำนวนมาก ทันสมัย และตรงตามเนื้อหา นอกจากนี้ยังเป็นการ
ให้เกียรติแก่เจ้าของผลงานที่ท่านใช้อ้างอิงประกอบผลงานของท่าน ซึ่งถือเป็นมารยาททางวิชาการ
ที่ท่านไม่ควรละเลย

รูปแบบของการเขียนอ้างอิงในส่วนของเนื้อหามีกี่แบบ

ที่นิยมใช้กันมีอยู่ ๓ แบบ คือ

แบบที่ ๑ การอ้างอิงแบบเชิงอรรถ (Footnote) การอ้างอิงแบบนี้เป็นแบบที่แยกการ
อ้างอิงออกจากเนื้อหาโดยเด็ดขาดด้วยการใช้เส้นคั่น ซึ่งจะอยู่ตรงส่วนล่างสุดของหน้ากระดาษ และมี
หมายเลขกำกับ

แบบที่ ๒ การอ้างอิงท้ายบท การอ้างอิงแบบนี้ก็เหมือนกับการอ้างอิงแบบเชิงอรรถนั่นเอง
เพียงแต่นำไปรวบรวมไว้ที่หน้าสุดท้ายของส่วนเนื้อหาในแต่ละบท เพื่อสะดวกแก่ผู้เขียนเนื่องจากไม่ต้อง
พะวงกับการกะเนื้อที่ของแต่ละหน้ากระดาษ

แบบที่ ๓ การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา การอ้างอิงแบบนี้จะอยู่รวมกับเนื้อหา ไม่แยกส่วนไปเหมือนกับการอ้างอิงแบบเชิงอรรถ หรือ การอ้างอิงท้ายบท

รูปแบบของการอ้างอิงทั้ง ๓ แบบ เป็นอย่างไร

แบบที่ ๑ การอ้างอิงแบบเชิงอรรถ (Footnote)

ในการเขียนเชิงอรรถสำหรับแหล่งข้อมูลที่อ้างอิงเป็นครั้งแรก จะต้องลงรายการต่าง ๆ ให้สมบูรณ์สามารถนำไปค้นคว้าหาข้อมูลที่อ้างถึงนั้นได้ทันที การลงรายการเชิงอรรถที่สมบูรณ์ แยกตามประเภทวัสดุอ้างอิง มีรูปแบบดังนี้

๑. หนังสือ มีรูปแบบการลงรายการดังนี้

//////// ^๑ ชื่อ / ชื่อสกุลของผู้แต่ง, / ชื่อหนังสือ, / ครั้งที่พิมพ์, / (สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์, / ปีที่พิมพ์), / หน้าอ้างอิง.

ตัวอย่าง

^๑วิชัย แหวนเพชร, การวางแผนและควบคุมการผลิต, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ : หจก.ธรรมกลการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๓๗.

^๒Dietrich Uhlmann, **Hydrobiology**, (New York : John Wiley & Sons, 2000), pp. 117 – 125.

๒. หนังสือแปล

๒.๑ กรณีเน้นผู้เขียนเจ้าของภาษาเดิม มีรูปแบบดังนี้

//////// ชื่อผู้เขียน, / ชื่อหนังสือ แปลโดย ชื่อผู้แปล / (สถานที่พิมพ์ : / สำนักพิมพ์, / ปีที่พิมพ์), / หน้าอ้างอิง.

ตัวอย่าง

^๑Leland Blank และ Anthony Tarquin, **เศรษฐศาสตร์วิศวกรรม Engineering Economy** แปลโดย กรกฎ ไยบัวเทศ, วัชร ทองงอก และ คมกฤต เล็กสกุล (กรุงเทพฯ : ท้อป, ๒๕๔๙), หน้า ๗๓.

๒.๒ กรณีเน้นผู้แปล มีรูปแบบดังนี้

//////// ชื่อผู้แปล (ผู้แปล), ชื่อหนังสือ, โดย ชื่อผู้เขียน (สถานที่พิมพ์ : / สำนักพิมพ์, ปีที่พิมพ์), หน้าอ้างอิง.

ตัวอย่าง

กรกฎ ไยบัวเทศ, วัชร ทองงอก และ คมกฤต เล็กสกุล (ผู้แปล), **เศรษฐศาสตร์วิศวกรรม Engineering Economy**, โดย Leland Blank และ Anthony Tarquin (กรุงเทพฯ : ท้อป, ๒๕๔๙), หน้า ๗๓.

๓. บทความในสารานุกรม มีรูปแบบดังนี้

//////// ชื่อผู้เขียน, / “ชื่อบทความ,” / ชื่อสารานุกรม, / เล่มที่ (ปีที่พิมพ์), / หน้าอ้างอิง.

ตัวอย่าง

^๑อนุสรณ์ ลิ้มมณี, “พรรคการเมืองไทย,” สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, ๓๑ (๒๕๔๙), หน้า ๑๐๑ – ๑๒๖.

^๒Bernard Fitzsimons, “Posidon, Lockheed,” **The Illustrated Encyclopedia of 20th Century : Weapons and Warfare**, 20 (1989), pp. 98 – 100.

๔. บทความในวารสาร มีรูปแบบดังนี้

//////// ชื่อผู้เขียน, / “ชื่อบทความ,” / ชื่อวารสาร, / ปีที่, / ฉบับที่ / (เดือน, ปี) : /
หน้าที่ย่าง.

ตัวอย่าง

ระหัตร์ โรจนประดิษฐ์, “แหล่งพลังงานในอ่าวไทย,” *นาวิกศาสตร์*,
๙๑, ๑๑ (พฤศจิกายน, ๒๕๕๒) : หน้า ๕๑ – ๕๕.

^๒Ian Strachan, “Training Systems for Indirect Fire Weapons,”
Military Technology, 12 (2007) : pp. 68 – 73.

๕. บทความในหนังสือพิมพ์ มีรูปแบบดังนี้

//////// ชื่อผู้เขียน, / “ชื่อบทความ,” / ชื่อหนังสือพิมพ์. //
(วัน เดือน ปี), หน้าที่ย่าง.

ตัวอย่าง

ไชยรัตน์ สัมฉุน, “วิจัยสารความหอมในข้าวไทยจดสิทธิบัตร
คุ้มครอง,” *ไทยรัฐ*. (๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๒), หน้า ๗.

^๒Brook Barnes, “A Power Outage,” *Bangkok Post*.
(August 31, 2009), p. 7.

๖. รายงานการวิจัย (ที่พิมพ์เผยแพร่เป็นเล่มโดยเฉพาะ) มีรูปแบบดังนี้

//////// ชื่อผู้เขียน, / “ชื่อเรื่องการวิจัย,” / รายงานการวิจัย / (ชื่อสถาบันหรือสำนักงานของผู้เขียน, / ปีที่พิมพ์), / หน้าที่ย่าง.

ตัวอย่าง

น.อ.วีระวัฒน์ เดชกุญชร และ น.ท.ประกิต รำพึงกุล,
“ต้นแบบเรือดำน้ำขนาดเล็กบังคับด้วยวิทยุ (Radio Controlled Submarine),”
รายงานการวิจัย (กองวิชาวิศวกรรมเครื่องกลเรือ ฝ่ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ,
๒๕๕๑), หน้า ๑๐๕ – ๑๑๐.

๗. วิทยานิพนธ์ มีรูปแบบดังนี้

//////// ชื่อผู้เขียน, / “ชื่อวิทยานิพนธ์,” / (ระดับปริญญาและสาขาวิชา, / ภาควิชา, / มหาวิทยาลัย, / ปีที่จบ), / หน้าที่ย่าง.

ตัวอย่าง

ร.ท.จิตเกษม บรรเทา, “แนวทางการจัดบริการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนนายเรือ,” (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๔๗ .

๘. รายงานการประชุม และ สัมมนาทางวิชาการ มีรูปแบบดังนี้

//////// ชื่อผู้เขียน, / “ชื่อบทความ,” / ชื่อรายงานการประชุมหรือสัมมนา / (สถานที่จัดประชุมหรือสัมมนา, วัน เดือน ปี ที่จัด), / หน้าที่ย่าง.

ตัวอย่าง

พล.อ.บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์, “กองทัพไทยในทศวรรษหน้า : ประสพการณ์ผู้ปฏิบัติ,” รายงานการสัมมนาเรื่องการปฏิรูปกองทัพไทย (โรงแรมฟิเรียลควีนส์ปาร์ก กรุงเทพฯ, ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๖), หน้า ๑๑๔ – ๑๓๗.

๙. จุลสาร มีรูปแบบดังนี้

//////// ชื่อหน่วยงาน, / ชื่อเรื่อง. // หน้าที่ย่าง.

ตัวอย่าง

สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สถิติเพื่อความอยู่รอดของ
ประเทศ. หน้า ๒ – ๔.

๑๐. แผ่นปลิว หรือ เอกสารสำเนาเย็บปัก ตัวอย่างการลงรายการ

ณรงค์ ป้อมบุปผา, ขั้นตอนการทำปกแข็งหนังสือและเก็บ
เล่มวารสาร, พิมพ์แจกประกอบการสอนวิชาบรรณ ๔๑๓ ภาคเรียนที่
๒ ปีการศึกษา ๒๕๒๒. หน้า ๑๒.

๒ กระทรวงสาธารณสุข, ใช้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิดเอช ๑
เอ็น ๑, พิมพ์แจกในการณรงค์ป้องกันหวัดสายพันธุ์ใหม่. หน้า ๒.

๑๑. แหล่งความรู้ที่ไม่ใช่วัสดุสิ่งพิมพ์ ลงรายการดังนี้

๑ น้ำพุ, (ภาพยนตร์) ๒๕๒๗

๒ สมรรถนะที่ดิน, (แผนที่) ๒๕๒๑

๓ Roman Empire, (Microfilm) 1960

การลงรายการแต่ละส่วนของเชิงอรรถ มีวิธีลงรายการอย่างไร

การลงรายการอ้างอิงแบบเชิงอรรถที่เป็นการอ้างอิงครั้งแรกนั้น จะมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑. รายการผู้แต่ง

๑.๑ ให้เขียนตามลำดับปกติไม่ว่าผู้แต่งจะเป็นบุคคล สถาบัน องค์กร หรือมีบรรดาศักดิ์ ราชทินนาม และ ตำแหน่งทางศาสนา ก็ตาม (ไม่ต้องกลับเอาไปไว้หลังชื่อเหมือนบรรณานุกรม) ตัวอย่าง การลงรายการชื่อผู้แต่ง

สมเด็จพระเทพรัตนฯ ราชสุดาสยามบรมราชกุมารี

ม.ล.ปนัดดา ดิศกุล

พล.ต.อ.พัชรวาท วงษ์สุวรรณ

Sister Carloline Stewart

กรมศิลปากร

กองทัพเรือ. กรมอุทกหารเรือ.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

๑.๒ คำนำหน้าชื่อตามปกติให้ตัดออก ได้แก่ นาย นาง น.ส.

๑.๓ ตำแหน่งทางวิชาการ และ คำระบุบอกอาชีพให้ตัดออก เช่น

ศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ เครืองาม ลงว่า วิษณุ เครืองาม

นายแพทย์ ประเวศ วะสี ลงว่า ประเวศ วะสี

๑.๔ ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้เขียนชื่อต้นตามด้วยนามสกุล (แตกต่างจากบรรณานุกรม ซึ่งเอานามสกุลขึ้นต้น เช่น Kenedy, John F.)

๑.๕ การลงรายการผู้แต่งมากกว่า ๑ คน

๑.๕.๑ ผู้แต่ง ๒ คน ให้ลงชื่อทั้ง ๒ คน คั่นระหว่างชื่อด้วย “และ” หรือ “and”

เช่น

สิทธิชัย ประสานวงศ์ และ สมศักดิ์ จันท์เจริญ

Mori Masahiro and Suzuki Yasuhiro

๑.๕.๒ ผู้แต่ง ๓ คน ให้ลงชื่อทั้ง ๓ คน ระหว่างชื่อคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และระหว่างชื่อผู้แต่งคนที่ ๒ และ ๓ ให้คั่นด้วย “และ” ในภาษาไทย และ “and” ในภาษาอังกฤษ เช่น

ไพโรจน์ หลวงพิทักษ์, ยงศักดิ์ ขจรผดุงกิตติ และ สุวรรณดี ไชยวรุฒม์

Singriesu S. Rao, Mori Masahiro and Tomozo Kobata

๑.๕.๓ ผู้แต่งมากกว่า ๓ คน ให้ลงชื่อผู้แต่งเพียงคนเดียว (นิยมให้เกียรติผู้ที่มีชื่ออยู่ในลำดับแรก) แล้วใช้คำว่า “และคนอื่น ๆ” ตามหลังชื่อผู้แต่งในภาษาไทย และ “and others” ในภาษาอังกฤษ ดังตัวอย่าง

ชาญวิทย์ เหมวิลาส และคนอื่น ๆ

David W. Cravens and others

๑.๕.๔ ในกรณีที่ไม่มีชื่อผู้แต่งให้เลื่อนรายการชื่อเรื่องมาเป็นรายการแรก

๑.๕.๕ กรณีที่รายการผู้แต่งเป็นเพียง บรรณาธิการ (editor) หรือ ผู้รวบรวม (complier) ให้ลงชื่อผู้แต่ง คั่นด้วยจุลภาค (,) แล้วตามด้วยคำว่า “บรรณาธิการ” หรือ “ผู้รวบรวม” เช่น
สิทธิชัย ประสานวงศ์, บรรณาธิการ
ชิต เหล่าวัฒนา, ผู้รวบรวม

David W. Cravens, editor

๒. ชื่อหนังสือ

๒.๑ ให้ลงชื่อหนังสือตามที่ปรากฏจริง ถ้ามีคำขยายให้ใส่ไว้ด้วย โดยคั่นด้วยเครื่องหมายมหัพภาคคู่ (:) ดังตัวอย่าง

สารบรรณโลกและเงินตรานานาชาติ : ทวีปอเมริกา

The War Atlas : Armed Conflict – Armed Peace

๒.๒ ชื่อหนังสือ วารสาร นิตยสาร หรือหนังสือพิมพ์ ให้ขีดเส้นใต้ หรือใช้ตัวพิมพ์หนา ดำ หรือเอน ให้แตกต่างและเด่นกว่ารายการอื่น ๆ ด้วย

๓. ครั้งที่พิมพ์ หนังสือบางเล่มมีการจัดพิมพ์หลายครั้ง ให้ลงรายการด้วยการพิมพ์ครั้งที่ระบุไว้ในหนังสือ โดยเริ่มตั้งแต่การพิมพ์ครั้งที่ ๒ สำหรับการพิมพ์ครั้งแรกจะไม่นำมาลงรายการ

๔. สถานที่พิมพ์

๔.๑ ให้ลงชื่อเมืองที่เป็นที่ตั้งของสำนักพิมพ์หนังสือนั้น ถ้ามีหลายเมืองให้ลงเฉพาะชื่อเมืองแรก (กรุงเทพมหานคร ให้ลงว่า กรุงเทพฯ)

๔.๒ ถ้าไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์ ให้ใส่ “ม.ป.ท.” (ย่อมาจาก ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์) สำหรับหนังสือภาษาไทย และ “n.p.” (ย่อมาจาก no place of publication) สำหรับหนังสือภาษาอังกฤษ

๕. ผู้รับผิดชอบในการพิมพ์

๕.๑ ถ้าเป็นชื่อของสำนักพิมพ์ ให้นำเฉพาะชื่อของสำนักพิมพ์มาลงเท่านั้น โดยไม่ต้องใส่คำว่าสำนักพิมพ์มาด้วย เช่น

สำนักพิมพ์ตันอ้อ

ลงว่า

ตันอ้อ

บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด

ลงว่า

ซีเอ็ดดูเคชั่น

Pearson Education Indochina Ltd. ลงว่า Pearson Education Indochina

๕.๒ ถ้าไม่ใช่สำนักพิมพ์ แต่เป็นหน่วยงานของรัฐ หรือ องค์กรต่าง ๆ จัดพิมพ์ ให้ลงชื่อหน่วยงาน หรือองค์กรนั้น ในตำแหน่งของสำนักพิมพ์ ได้เลย

๕.๓ ถ้าเป็นชื่อโรงพิมพ์ ให้ลงรายการโดยระบุคำว่า “โรงพิมพ์” ไว้ด้วยทุกครั้ง เช่น
โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว โรงพิมพ์ด้านสหวิชาการพิมพ์

๖. ปีพิมพ์

๖.๑ ให้ลงเฉพาะตัวเลขของปี พ.ศ. หรือ ค.ศ. เท่านั้น

๖.๒ ถ้าไม่มีปีพิมพ์ ให้ใส่ลิขสิทธิ์ (copyright) แทน ถ้าไม่มีทั้งปีพิมพ์ และลิขสิทธิ์ ให้ใส่คำว่า “ม.ป.ป.” สำหรับหนังสือภาษาไทย (ย่อมาจากไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) สำหรับเอกสารภาษาไทย หรือ “n.d.” (ย่อมาจาก no date) สำหรับเอกสารภาษาอังกฤษ

๗. หน้าที่ยอ้างอิง

๗.๑ ให้ใส่คำว่า “หน้า” และตามด้วยเลขหน้าที่อ้างอิง เช่น หน้า ๓๒, หน้า ๒๕ – ๓๐ (บางสถาบันไม่ใส่คำว่าหน้า ใส่เฉพาะเลขหน้าเลย)

๗.๒ ถ้าเป็นหนังสือภาษาอังกฤษ กรณีอ้างอิงเพียงหน้าเดียวให้ใส่ “p.” ถ้าอ้างหลายหน้าให้ใส่ “pp.” เช่น p.111, pp. 41 – 55

การพิมพ์เชิงอรรถมีวิธีการพิมพ์อย่างไร

๑. ขีดเส้นคั่นขวางระหว่างส่วนเนื้อหา และเชิงอรรถ ยาวประมาณ ๑/๓ ของหน้ากระดาษ (ประมาณ ๒ – ๒.๕ นิ้ว) เพื่อแยกส่วนที่เป็นเนื้อหากับส่วนอ้างอิงออกจากกัน

๒. เมื่อเริ่มต้นพิมพ์เอกสารอ้างอิงแต่ละรายการ ให้ย่อหน้าเข้าไป ๗ ช่วงตัวอักษร โดยเริ่มพิมพ์ตั้งแต่ระยะตัวอักษรที่ ๘

๓. ให้เลขกำกับอยู่เหนืออักษรตัวแรก

๔. หากพิมพ์ไม่จบในบรรทัดเดียวกัน บรรทัดต่อไปให้พิมพ์ชิดขอบกระดาษ (ไม่ต้องย่อหน้าเข้ามา ๗ ตัวอักษรเหมือนบรรณานุกรม)

๕. การเว้นระยะหลังเครื่องหมายวรรคตอน ให้เว้นระยะดังนี้

๕.๑ หลังเครื่องหมายมหัพภาค (.) ให้เว้น ๒ ระยะตัวอักษร

๕.๒ หลังเครื่องหมายจุลภาค (,) อัฒภาค (;) มหัพภาคคู่ (:) และเครื่องหมายอัฒประกาศ (“ ”) ให้เว้น ๑ ระยะตัวอักษร

การอ้างอิงซ้ำเอกสารอ้างอิงเดิมทำอย่างไร

ถ้าต้องอ้างเอกสารอ้างอิงเดิมซ้ำอีก ในหน้าเดียวกัน มีวิธีดำเนินการดังนี้

๑. ใช้คำว่า “แหล่งเดิม” (บางสถาบันใช้คำว่า “เรื่องเดียวกัน”) สำหรับภาษาไทย และ “Ibid” สำหรับวัสดุอ้างอิงภาษาอังกฤษ (อย่าลืมขีดเส้นใต้ หรือ พิมพ์ตัวหนาก็ได้) คำนี้จะใช้ในกรณีอ้างอิงติดกันโดยไม่มีเชิงอรรถอื่นคั่น หากอ้างซ้ำหน้าเดิมไม่ต้องใส่เลขหน้า จะใส่เลขหน้าในกรณีที่อ้างหน้าใหม่ ดังตัวอย่าง

โมริ มาซาฮิโร, บรรณาธิการ, **คู่มือก้าวแรกสู่การแข่งขันหุ่นยนต์ Robot Contest** แปลโดย ชาญวิทย์ เหมวิลาส และคนอื่น ๆ, (กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย – ญี่ปุ่น), ๒๕๔๔), หน้า ๒๓ – ๒๔.

^๒ แหล่งเดิม

^๓ แหล่งเดิม, หน้า ๑๘

¹ David W Cravens, Charles W. Lamb and Victoria L. Crittenden, **Strategic Marketing Management Cases**, 6th ed. (Boston : Irwin McGraw-Hill, c1999) p.31.

² Ibid

³ Ibid., p. 130

๒. ใช้คำว่า “**เล่มเดิม**” หรือ “**op. cit.**” ใช้คำนี้ในกรณีที่เคยอ้างอิงมาแล้ว แต่มีเชิงอรรถอื่นมาคั่น และอ้างหน้าไม่ซ้ำเดิม

๓. ใช้คำว่า “**หน้าเดิม**” หรือ “**loc. cit.**” ใช้ในกรณีที่เคยอ้างอิงมาแล้ว แต่มีเชิงอรรถอื่นมาคั่น และอ้างหน้าเดิม

ตัวอย่างการเขียนเชิงอรรถแบบอ้างอิงซ้ำ ในกรณีของ ข้อ ๒. และ ๓.

^๑ คณาจารย์สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, **การเขียนรายงานและการใช้ห้องสมุด**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ : ทริปเพิ้ล เซเวน มัลติเทค, ๒๕๔๗), หน้า ๑๕.

^๒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, **การค้นคว้าและการเขียนรายงาน**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๑๒.

^๓ คณาจารย์สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. **เล่มเดิม**, หน้า ๑๗.

^๔ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **หน้าเดิม**.

การเขียนเชิงอรรถ (Footnote) ก็มีวิธีดำเนินการเพียงเท่านี้ ยังคงเหลือการอ้างอิงในส่วน
ของเนื้อหาอีก ๒ แบบ คือ การอ้างอิงท้ายบท และการอ้างอิงในเนื้อหา เรามาดูกันว่าการอ้างอิงอีก
๒ แบบที่เหลือจะมีวิธีการอ้างอิงอย่างไร

แบบที่ ๒ การอ้างอิงท้ายบท

๑. ใช้รูปแบบเดียวกับการอ้างอิงแบบเชิงอรรถ (Footnote) ทุกประการ เพียงแต่นำไปไว้ที่
หน้าสุดท้ายเมื่อจบเนื้อหาของแต่ละบท หากมีเนื้อที่เหลืออยู่ในหน้านั้นให้เขียนกลางหน้ากระดาษว่า
“การอ้างอิง” หากเนื้อที่หมดพอดีให้ขึ้นหน้าใหม่

๒. หากมีการอ้างอิงซ้ำ แม้จะไม่อ้างอิงซ้ำในหน้าเดียวกันก็สามารถใช้รูปแบบการอ้างอิงซ้ำ
แบบเชิงอรรถได้ เพราะถือว่าการอ้างอิงรวมอยู่หน้าเดียวกัน

๓. ข้อควรระวังของการอ้างอิงท้ายบท ผู้เขียนจะต้องบันทึกการอ้างอิงเก็บไว้ให้ดี เพราะ
กว่าจะเขียนจบบทหนึ่ง ๆ อาจจะลืมชื่อผู้แต่ง ชื่อหนังสือ หรือรายละเอียดอื่น ๆ ของเอกสารที่เราใช้
อ้างอิงได้ และการอ้างอิงแบบนี้มีข้อเสีย คือ ไม่สะดวกสำหรับผู้อ่านเป็นอย่างยิ่ง เพราะเสียเวลาในการ
พลิกหา อาจทำให้สับสนได้ง่ายจึงไม่เป็นที่นิยม

แบบที่ ๓ การอ้างอิงในเนื้อหา

๑. การอ้างอิงแบบนี้เป็นการอ้างอิงแทรกปนในเนื้อหา ไม่แยกกันคนละส่วนเหมือนการอ้างอิง
แบบเชิงอรรถ และแบบการอ้างอิงท้ายบท รายการอ้างอิงประกอบด้วย ๓ ส่วน คือ ผู้แต่ง ปีที่พิมพ์
และ หน้าที่อ้างอิง ระบุไว้ในวงเล็บ หลังข้อความที่ต้องการให้ข้อมูลอ้างอิง มีรูปแบบดังนี้

(ชื่อ / ชื่อสกุล, / ปีที่พิมพ์ : หน้าที่อ้างอิง)

ตัวอย่างการเขียนอ้างอิงในเนื้อหา

Ryoko Toyama ได้กล่าวไว้ว่าการจัดการความรู้ (KM.) เป็นการจัดการ
เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ โดยใช้ความรู้ที่มีอยู่และประสบการณ์ของคนในองค์กรอย่าง
มีระบบเพื่อพัฒนานวัตกรรมที่จะทำให้มีความได้เปรียบเหนือคู่แข่งทางธุรกิจ (บุญดี
บุญญากิจ และคณะ, ๒๕๔๗ : ๑๒)

๒. หลักเกณฑ์การลงชื่อผู้แต่ง

๒.๑ ผู้แต่งคนไทย และผู้มีบรรดาศักดิ์ ฐานันดรศักดิ์ ยศทางทหาร ตำรวจ และตำแหน่งทางศาสนา ให้เขียนตามปกติ เช่นเดียวกับการอ้างอิงแบบเชิงอรรถ

๒.๒ ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้ลงเฉพาะนามสกุล

๒.๓ ผู้แต่งที่เป็นหน่วยงานทางราชการ องค์กร สถาบันต่าง ๆ ให้ลงชื่อหน่วยงานที่เป็นผู้จัดทำ หรือจัดพิมพ์

๒.๔ การอ้างอิงผลงานของผู้แต่งคนเดียวกันหลายเล่ม และแต่ละเล่มพิมพ์ในปีเดียวกัน ให้ใส่อักษร ก, ข, ค, ... หรือ a, b, c ... ไว้หลังปีที่พิมพ์ โดยเรียงลำดับการอ้างอิง เล่มใดอ้างเป็นเล่มแรกให้ใส่อักษร ก หรือ a ซึ่งอักษรเหล่านี้จะต้องนำไปแสดงไว้ที่บรรณานุกรมด้วย

ตัวอย่างการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาแบบต่าง ๆ

๑. ผู้แต่งคนเดียว

(รุ่งระวี วีระเวสส์, ๒๕๕๒ : ๑๒)

(น.อ.หญิง ยุวดี เปรมวิชัย, ๒๕๕๐ : ๒๔)

(พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), ๒๕๔๙ : ๑๙)

(Carvens, 2004 : 33)

๒. ผู้แต่งคนเดียวกัน มีเอกสารอ้างอิงที่จัดพิมพ์ในปีเดียวกันมากกว่าหนึ่งเล่ม และผู้เขียนนำมาอ้างอิงมากกว่าหนึ่งเล่ม ให้ใส่อักษร ก, ข, ค, ... สำหรับเอกสารภาษาไทย และ a, b, c... สำหรับภาษาอังกฤษ ท้ายปีที่พิมพ์ เรียงลำดับก่อนหลัง เช่น

(พุทธทาสภิกขุ, ๒๕๒๙ ก : ๑๖๓ – ๑๖๙)

(พุทธทาสภิกขุ, ๒๕๒๙ ข : ๒๐)

(Lamb, 2005 a : 15)

(Lamb, 2005 b : 8 – 12)

๓. ผู้แต่งหลายคน ซึ่งเป็นการอ้างอิงวัสดุอ้างอิงทั้งเล่มโดยไม่เจาะจงว่าหน้าใด ในกรณีนี้ไม่ต้องระบุเลขหน้า เช่น

(สมชาย เชื้อวัชรินทร์, ๒๕๒๘; จิราวัฒน์ ชูสีระรักษ์, ๒๕๓๑; ไพโรจน์ หลวงพิทักษ์, ๒๕๒๗)

๔. วัสดุอ้างอิงไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

(5 G เพื่อการพัฒนาคุณภาพ, ๒๕๔๔ : ๑๐ – ๑๒)

(Control System, 1998 : 32 – 40)

๕. การอ้างอิงจากแหล่งวัสดุอ้างอิงอื่น ๆ มีวิธีการลงรายการดังตัวอย่าง

๕.๑ การอ้างอิงจากโสตทัศนวัสดุ

(สุรัชย์ รัตนเสริมพงศ์ และ โชคชัย รอดพรม (ภาพถ่ายดาวเทียม),

๒๕๓๔)

๕.๒ การอ้างอิงจากการสัมภาษณ์

(พล.ต.อ.พัชรวาท วงษ์สุวรรณ, (สัมภาษณ์), ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๒)

๕.๓ การอ้างอิงจากการบรรยาย

(อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ, (บรรยาย), ๙ กันยายน ๒๕๕๒)

๕.๔ การอ้างอิงจากการสัมมนา

(โรงเรียนนายเรือ, (การสัมมนา), ๑๑ กันยายน ๒๕๕๒)

๕.๕ การอ้างอิงจากรายการโทรทัศน์

(เชื่อมั่นประเทศไทยกับนายกฯ อภิสิทธิ์ (รายการโทรทัศน์), ๑๓ กันยายน

๒๕๕๒)

๕.๖ การอ้างอิงจากฐานข้อมูลในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

(โรคเบาหวาน (ฐานข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต) กันยายน,

๒๕๕๒: ๑๕๓๐: ๑ – ๓)

๖. การอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

การอ้างอิงในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้เขียนไม่สามารถหาแหล่งข้อมูลปฐมภูมิมาอ้างอิงได้ ให้อ้างอิงจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ลักษณะของการอ้างอิงมี ๒ แบบ คือ **แบบใช้ข้อมูลปฐมภูมิเป็นหลัก** และ **แบบใช้ข้อมูลทุติยภูมิเป็นหลัก** มีหลักเกณฑ์การลงรายการดังนี้

๖.๑ การอ้างอิงแบบใช้ข้อมูลปฐมภูมิเป็นหลัก ให้ขึ้นต้นด้วยรายการอ้างอิงของแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ตามด้วยคำว่า “อ้างถึงใน” สำหรับวัสดุอ้างอิงภาษาไทย และคำว่า “**quoted in**” หรือ “**quoted by**” (บางสถาบันใช้คำว่า cited in) สำหรับวัสดุอ้างอิงภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยข้อมูลของแหล่งทุติยภูมิ ตัวอย่างเช่น

Ryoko Toyama ได้กล่าวไว้ว่าการจัดการความรู้ (KM.) เป็นการจัดการเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ โดยใช้ความรู้ที่มีอยู่และประสบการณ์ของคนในองค์กรอย่างมีระบบเพื่อพัฒนานวัตกรรมที่จะทำให้มีความได้เปรียบเหนือคู่แข่งทางธุรกิจ (บุญดี บุญญากิจ และคณะ, ๒๕๔๗: ๒๐ อ้างถึงใน น.อ.วันทวิ ปาลโมกข์, ๒๕๕๒: ๑๒)

๖.๒ การอ้างอิงแบบใช้ข้อมูลทุติยภูมิเป็นหลัก ให้เริ่มต้นด้วยรายการอ้างอิงของแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ตามด้วยคำว่า “อ้างจาก” (บางสถาบันใช้คำว่า “อ้างอิงจาก”) สำหรับการอ้างอิงเอกสารอ้างอิงภาษาไทย หรือคำว่า “citing” หรือ “quoting” สำหรับภาษาอังกฤษ ตัวอย่างเช่น

Ryoko Toyama ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการความรู้ (KM.) เป็นการจัดการเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่โดยใช้ความรู้ที่มีอยู่และประสบการณ์ของคนในองค์กรอย่างมีระบบเพื่อพัฒนานวัตกรรมที่จะทำให้มีความได้เปรียบเหนือคู่แข่งทางธุรกิจ (น.อ.วันทวิ ปาลโมกษ์, ๒๕๕๒: ๑๒ อ้างจาก บุญดี บุญญาภิกิจ และคณะ, ๒๕๔๗: ๒๐)

เพื่อความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้น

จากรูปแบบต่าง ๆ ของการเขียนอ้างอิงในงานเขียนทางวิชาการที่ได้นำมาเสนอนี้ ท่านผู้อ่านซึ่งได้เคยเขียนผลงานวิชาการมาบ้างแล้ว อาจจะเห็นว่ารูปแบบไม่เหมือนกับที่ท่านเคยเห็นหรือเคยใช้ในการอ้างอิงมาแล้ว ก็ไม่ต้องแปลกใจ สาเหตุก็คือ สถาบันต่าง ๆ มักจะดัดแปลงเพื่อให้สะดวกแก่ผู้เขียนผลงานทางวิชาการของสถาบันนั้น ๆ แต่หลักใหญ่แล้วก็นำมาจากคู่มือ ๒ เล่ม คือ **MLA Handbook for Written of Research Papers** (4th ed.), 1995 ซึ่งนิยมใช้กันมากในสาขามนุษยศาสตร์ โดยจะให้ความสำคัญกับชื่อเรื่อง คู่มืออีกเล่มหนึ่ง คือ **Publication Manual of the American Psychological Association – APA** (4th ed.), 1998 ซึ่งนิยมใช้กับวารสารนิเทศในสาขาสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยให้ความสำคัญกับความทันสมัยของวารสารนิเทศ ก็คือ ปีพิมพ์ นั่นเอง

ดังนั้นเพื่อสร้างความเข้าใจให้ดียิ่งขึ้นในการเขียนอ้างอิงในส่วนเนื้อหา ผู้เขียนได้รวบรวมรูปแบบต่าง ๆ ของการอ้างอิงของ ๓ สถาบัน คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มาเปรียบเทียบให้ได้พิจารณาเลือกใช้ตามความถนัด แต่ประเด็นสำคัญอยู่ตรงที่ว่า เมื่อท่านเลือกใช้แบบใดแล้ว ก็ให้ใช้แบบนั้นไปตลอดงานเขียนของท่าน

เปรียบเทียบรูปแบบการเขียนอ้างอิงแบบเชิงอรรถ (Footnote)

มหาวิทยาลัยบูรพา

เอกสารภาษาไทย

//////// ชื่อ / ชื่อสกุล. // ชื่อเรื่อง. // ปีที่พิมพ์. // หน้า.....

เอกสารภาษาอังกฤษ

//////// ชื่อต้น / ชื่อกลาง / ชื่อสกุล. // ชื่อเรื่อง. // ปีที่พิมพ์. // p. ...

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ไม่มีรูปแบบเฉพาะสำหรับการเขียนอ้างอิงแบบเชิงอรรถ)
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล (เป็นแบบที่นำเสนอในบทความนี้)

เอกสารภาษาไทย

//////// ชื่อผู้เขียน, / ชื่อหนังสือ, / ครั้งที่พิมพ์, / (สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์ หรือ โรงพิมพ์, ปีที่พิมพ์), หน้าที่อ้าง.

เอกสารภาษาอังกฤษ

//////// ชื่อต้น / ชื่อกลาง / นามสกุล, / ชื่อหนังสือ, / ครั้งที่พิมพ์, / (สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์, ปีที่พิมพ์), หน้าที่อ้าง.

รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา

มหาวิทยาลัยบูรพา

แบบที่ ๑ เอกสารภาษาไทย

(ชื่อ / ชื่อสกุล. // ปีที่พิมพ์ / : / เลขหน้า)

เอกสารภาษาอังกฤษ

(ชื่อสกุล. // ปีพิมพ์ / : / เลขหน้า)

แบบที่ ๒ เอกสารภาษาไทย

(ชื่อ / ชื่อสกุล, / ปีที่พิมพ์, / หน้า....)

เอกสารภาษาอังกฤษ

(ชื่อสกุล, / ปีที่พิมพ์, / p. ...)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใช้รูปแบบการอ้างอิงระบบนาม – ปี (author – date) ประกอบด้วย ชื่อผู้แต่ง ปีพิมพ์ และ/หรือเลขหน้าไว้ในวงเล็บ การไม่ระบุเลขหน้าจะปรากฏในกรณีที่ผู้ทำรายงานอ้างอิงงานของผู้อื่นโดยการสรุปเนื้อหาทั้งเล่มของงานชิ้นนั้น

แบบระบุเลขหน้า

เอกสารภาษาไทย

(ชื่อ / ชื่อสกุล / ปีที่พิมพ์ / หน้าที่ย่อ) เช่น

(ประอร สุนทรวิภาต ๒๕๕๑: ๑๒) (ไม่ใส่ยศทางทหาร)

เอกสารภาษาอังกฤษ

(ชื่อสกุล / ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) เช่น (Kennedy 1985: 21)

แบบไม่ระบุเลขหน้า

เอกสารภาษาไทย

(ชื่อ / ชื่อสกุล / ปีที่พิมพ์) เช่น (สิทธิชัย ประสานวงศ์ ๒๕๕๐)

เอกสารภาษาอังกฤษ

(ชื่อสกุล / ปีที่พิมพ์) เช่น (Maloy 2001)

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

เอกสารภาษาไทย

(ชื่อ / ชื่อสกุล, / ปีที่พิมพ์ : / หน้าที่ย่อ)

เอกสารภาษาอังกฤษ

(ชื่อสกุล, / ปีที่พิมพ์ : / หน้าที่ย่อ)

ของแถมท้ายบท

ในการเขียนบรรณานุกรม หรือ การอ้างอิงในส่วนของเนื้อหาในการเขียนงานทางวิชาการนั้น บางครั้งมีการใช้คำย่อเกี่ยวกับเอกสารภาษาอังกฤษที่เราใช้อ้างอิงประกอบการเขียนผลงานของท่านผู้เขียน จึงขอรวบรวมมานำเสนอไว้ ณ ที่นี้เสียด้วยเลยเพื่อเป็นของแถม คำย่อที่ใช้ได้แก่คำต่อไปนี้

คำย่อ	คำเต็ม	ความหมาย	หมายเหตุ
comp.	compiler	ผู้รวบรวม	พหูพจน์ใช้ comps.
	compiled by	รวบรวมโดย	
ed.	editor	บรรณาธิการ	พหูพจน์ใช้ eds.
	edited by	บรรณาธิการโดย	
	enlarged	เพิ่มเติม	ใช้กับฉบับพิมพ์ใหม่ของเอกสารที่มีเพิ่มเติม เช่น enl. ed.
et al.	et alli	และคนอื่น ๆ (and others)	
n.d.	no date	ไม่ปรากฏปีพิมพ์	ภาษาไทยใช้ ม.ป.ป.
n.p.	no place	ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์	ภาษาไทยใช้ ม.ป.ท.
	no publisher	ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์	
rev.	revised, revision	แก้ไข	ใช้กับฉบับพิมพ์ใหม่ของเอกสารที่มีการแก้ไข เช่น rev.ed.
2nd ed.	second edition	พิมพ์ครั้งที่ ๒	
tr.	Translator	ผู้แปล	
	translated by	แปลโดย	
vol.	volume	เล่มที่, ปีที่	เช่น vol.1, vol. 2
vols.	Volumes	จำนวนเล่ม	เช่น 5 vols.

ก็เป็นอันครบเครื่องเรื่องการอ้างอิงในส่วนเนื้อหาของการเขียนงานทางวิชาการแล้ว ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความนี้จะเป็นประโยชน์แก่ท่านที่กำลังจะเริ่มเขียนผลงานทางวิชาการบ้างตามสมควร และขออย่าเตือนอีกครั้งว่ารายการอ้างอิงทุกรายการในเชิงบรรณานุกรม หรือ ในส่วนของเนื้อหา จะต้องนำไปแสดงไว้ที่บรรณานุกรมด้วย และอีกเรื่องหนึ่งคือ เมื่อเลือกใช้รูปแบบใดแล้วต้องใช้รูปแบบนั้นตลอดงานเขียนของท่าน

หนังสืออ้างอิง

คณะอาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์. สารนิเทศและการศึกษาค้นคว้า. กรุงเทพฯ : คณะ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๓.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. การค้นคว้าและการเขียนรายงาน. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพฯ : คณะ

อักษรศาสตร์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

รุ่งฤดี อภิวัฒน์สร และคนอื่น ๆ. การเขียนรายงานและการใช้ห้องสมุด = Report Writing and

library. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : ทริปเพิ้ล เซเว่น มัลติเทค, ๒๕๔๗.

น.อ.วันทวี ปาลโมกษ์. “การจัดการความรู้: จากหลักการ KM. สู่การปฏิบัติ” วารสารโรงเรียนนายเรือ.

๘(๒) : ๑๒ – ๒๐; เมษายน – มิถุนายน ๒๕๕๑.